The Central Research institute
of the Armed Forces of Ukraine

Military Science. Vol. 3 No. 2 (2025)

DOI: 10.62524/msj.2025.3.2.14

Аналіз наявних підходів до оцінювання та прогнозування рівня воєнно-економічної безпеки держави: закордонний та вітчизняний досвід

Іван Гаврилюк
кандидат військових наук, старший дослідник
перший заступник Міністра оборони України
Міністерство оборони України
e-mail: ivan_havryliuk@ukr.net
ORCID: 0000-0002-3514-0738

Анотація. Актуальність дослідження підходів до оцінювання та прогнозування рівня воєнно-економічної безпеки держави зумовлена зростанням глобальних загроз, гібридних війн і економічного тиску, що перетворюють традиційні уявлення про національну безпеку. У цьому контексті особливої ваги набуває порівняльний аналіз закордонного та вітчизняного досвіду, що дозволяє виявити ефективні методологічні підходи та інструменти для зміцнення безпекового потенціалу держави. Вивчення міжнародних практик дозволяє адаптувати перевірені моделі забезпечення воєнно-економічної безпеки до українських реалій, підвищуючи здатність держави своєчасно реагувати на загрози та забезпечувати стабільність у критичних умовах.

Методологічною основою дослідження стали системний, функціональний, стратегічний, інституційний, діалектичний та міждисциплінарний підходи. Для аналізу залучено сценарне моделювання, індикативний моніторинг, емпіричні методи (контент-аналіз, статистичний аналіз, порівняльні дослідження). Це забезпечило комплексне бачення структури воєнно-економічної безпеки та чинників, що впливають на її стійкість.

Мета статті – здійснити аналіз наявних підходів до оцінювання та прогнозування рівня воєнно-економічної безпеки України в умовах трансформаційної економіки та тривалої воєнної агресії, виявити основні загрози, визначити структурні дисбаланси та обґрунтувати доцільність створення інтегрованої системи управління воєнно-економічною безпекою на основі стратегічного прогнозування, інноваційного розвитку та міжнародної кооперації.

Результати дослідження свідчать про доцільність інтеграції вітчизняного та закордонного досвіду в оцінюванні та прогнозуванні рівня воєнно-економічної безпеки держави. Виявлено, що українські моделі краще враховують реалії гібридної війни, тоді як міжнародні практики відзначаються технологічною досконалістю та методологічною структурованістю. Проведений аналіз дозволив визначити переваги системного підходу, мультидисциплінарного аналізу та моделювання сценаріїв як основи для формування адаптивних стратегій воєнно-економічної безпеки.

У висновках зроблено акцент на необхідності зміцнення інституційної спроможності держави, модернізації законодавчої бази та налагодженні партнерських зв’язків з державами – членами НАТО та ЄС. Розроблено практичні рекомендації щодо оптимізації оборонних витрат, стимулювання національного виробництва та підвищення ефективності використання міжнародної допомоги.

Практична цінність роботи полягає у можливості застосування результатів дослідження при формуванні державної політики в сфері національної безпеки, розробленні стратегій воєнно-економічної стійкості та ухваленні управлінських рішень в умовах воєнного стану та постконфліктного відновлення.

Ключові слова: воєнно-економічна безпека, національна безпека, трансформаційна економіка, стратегічне управління, оборонно-промисловий комплекс, ризики, сценарне моделювання, безпекова політика.

Вступ (Introduction)

У сучасних умовах безпекової нестабільності, зумовленої широкомасштабною агресією проти України, питання воєнно-економічної безпеки набуває критичного значення. Надійна оцінка поточного стану та ефективне прогнозування загроз є необхідними елементами системи національної безпеки. Сьогодні актуальними є дослідження, що поєднують як вітчизняний, так і закордонний досвід у сфері стратегічного планування оборонного сектору [1].

Вітчизняна наукова думка сформувала низку підходів до оцінювання воєнно-економічної безпеки. Наприклад, у роботах О. Барановського [2] запропоновано методологічні основи фінансової безпеки, що є основою для ширших оцінок воєнно-економічного потенціалу держави. В. Башинський та ін. [3] розробили модель прогнозування воєнних загроз, що враховує імовірні сценарії розвитку подій у регіоні.

Іншою вагомою складовою є розроблення індикаторів воєнно-економічної безпеки. І. Бабець підкреслює важливість стратегічного підходу до економічного співробітництва між Україною та ЄС, що створює додатковий рівень захисту в умовах глобальної нестабільності [4]. Системний аналіз структур безпеки, запропонований З. Гбур, зосереджується на ролі державного управління у формуванні стійкості національної економіки [5].

Міжнародний досвід також заслуговує на окрему увагу. У звітах НАТО аналізують підходи до економічної оцінки в сфері оборони, що ґрунтуються на принципах багатофакторного аналізу та адаптивного планування [6]. Подібну методику використовує Велика Британія у своїй національній стратегії безпеки з акцентом на стратегічну гнучкість і економічну витривалість [7].

Окрему увагу варто звернути на інтегровані підходи, які поєднують оцінку оборонних ресурсів, потенціалу ЗСУ та прогнозування ризиків. У праці В. Коваля та ін. проаналізовано як вітчизняну, так і закордонну практику управління оборонними ресурсами з урахуванням сучасних загроз [8]. Ці підходи дозволяють моделювати не лише поточний стан, а й варіанти розвитку безпекової ситуації у майбутньому.

Загалом, аналіз наявних підходів демонструє необхідність комплексного бачення воєнно-економічної безпеки. Поєднання кількісних методів оцінки з якісним аналізом ризиків дозволяє сформувати гнучку та адаптивну систему воєнно-економічної безпеки держави. Такий підхід відповідає викликам сьогодення та сприяє зміцненню національного потенціалу України [9]; [10].

Методологічна основа (Methodological Framework)

Методологічну основу дослідження воєнно-економічної безпеки України в умовах трансформаційної економіки складає системний підхід, який передбачає комплексне вивчення об’єкта в усій сукупності його взаємозв’язків, структурних компонентів та зовнішніх впливів. Воєнно-економічна безпека розглядається як багатокомпонентна система, що функціонує в складному середовищі воєнних загроз, соціально-економічної нестабільності та зовнішньополітичного тиску. Такий підхід дозволяє ідентифікувати не лише прямі, а й опосередковані чинники ризику та вразливості.

У процесі аналізу використовувалися елементи *функціонального аналізу*, що дало змогу визначити ключові функції складових системи воєнно-економічної безпеки (державного управління, оборонно-промислового комплексу, економічної політики, міжнародної взаємодії) та оцінити їхню ефективність. Для порівняльного аналізу залучено *систему*

індикативного моніторингу, що ґрунтується на оцінці критичних економічних і соціальних показників, які впливають на безпекову ситуацію (рівень ВВП, оборонні витрати, індекси стабільності, енергетична незалежність тощо).

Методика дослідження спирається на принципи *сценарного моделювання*, що дозволяє прогнозувати розвиток подій у коротко- та середньостроковій перспективі. Зокрема, використовувалися моделі аналізу ризиків та загроз із урахуванням факторів невизначеності, динаміки бойових дій, зміни структури економіки та поведінки зовнішніх акторів. Такий підхід забезпечив можливість розробити стратегічні варіанти реагування на потенційні виклики.

Застосовано також *діалектичний підхід*, що дозволив ураховувати суперечливу природу соціально-економічних процесів в умовах війни та перехідного періоду. Дослідження проводилося з позицій *інституційного аналізу*, що дав змогу оцінити роль державних інститутів, законодавчого забезпечення та управлінських практик у зміцненні безпеки. Особлива увага приділялася й *стратегічному підходу*, що передбачає формування довгострокового бачення цілей воєнно-економічного розвитку та їх досягнення в умовах кризових обмежень.

Методологія ґрунтується на *міждисциплінарному підході*, що охоплює економічні, політичні, військові, соціальні та технологічні аспекти безпеки. Це забезпечило комплексний аналіз проблеми та врахування широкого спектру факторів, які впливають на стійкість економіки держави в умовах війни. Теоретичним підґрунтям слугували наукові праці українських і зарубіжних фахівців, аналітичні звіти урядових структур, публікації провідних міжнародних організацій (OECD, NATO, IMF, World Bank).

З метою верифікації аналітичних висновків та рекомендацій у дослідженні застосовано *емпіричні методи*: контент-аналіз стратегічних документів, статистичний аналіз динаміки показників, порівняльний аналіз досвіду інших країн (зокрема( ) Ізраїлю, Польщі, Литви). Це дозволило обґрунтувати наукові положення роботи на практичному матеріалі та адаптувати теоретичні концепції до реалій українського безпекового простору.

Отже, методологічний підхід до дослідження воєнно-економічної безпеки України є комплексним, багаторівневим і адаптивним до динамічного середовища. Він дозволяє забезпечити об’єктивність оцінки, стратегічну орієнтацію дослідження та практичну значущість сформульованих рекомендацій.

Результати (Results)

Воєнно-економічна безпека України в сучасних умовах є ключовим чинником національної стабільності, особливо в контексті воєнного стану, що значно ускладнює традиційні підходи до її забезпечення. Воєнний конфлікт створює нові виклики, що мають як безпосередній вплив на економічні процеси, так і довготривалі наслідки для розвитку держави. Протистояння вимагає комплексного підходу, який поєднує військові, політичні та економічні стратегії для мінімізації загроз [3]-[9]. Важливо відзначити, що воєнно-економічна безпека не обмежується лише внутрішніми аспектами, а також передбачає зовнішньо-економічні ризики, зокрема вплив світових економічних тенденцій. У цьому контексті актуальним є врахування міжрегіонального співробітництва, що може посилити стійкість економіки. Аналіз сучасних загроз показує необхідність адаптації методологічних підходів до нових реалій воєнного часу [4]; [10]; [12].

Фінансова безпека України традиційно розглядається як одна з базових складових економічної безпеки, яка забезпечує стабільність функціонування економічної системи в цілому [2]. Особливої актуальності цей аспект набуває в умовах воєнного конфлікту, де державні фінансові ресурси перебувають під значним тиском. Важливою складовою є

прогнозування джерел фінансових ризиків, що дозволяє завчасно розробляти заходи реагування. Одночасно впровадження сучасних інформаційних технологій сприяє більш оперативному моніторингу та аналізу загроз. Дослідження також підкреслюють роль системи державного управління у підтримці фінансової безпеки, особливо в кризових ситуаціях. Отже, інтеграція фінансової безпеки у загальну систему національної безпеки залишається пріоритетом державної політики [5]; [13]-[15].

У контексті воєнного конфлікту важливим є не лише аналіз загроз, а й розроблення моделей прогнозування для мінімізації негативних наслідків. Прогнозування воєнних загроз передбачає врахування як традиційних військових аспектів, так і економічних параметрів, що безпосередньо впливають на безпеку держави. Такі моделі допомагають адаптувати оборонні стратегії до реальних викликів, сприяючи збереженню економічної стабільності. Застосування комплексних підходів до оцінювання ризиків дозволяє більш ефективно управляти ресурсами і забезпечувати цілісність економічної системи. Важливо, що ці підходи мають враховувати динаміку розвитку конфлікту та глобальні тенденції світової економіки. Тільки так можна забезпечити своєчасне реагування на потенційні загрози [1]; [3]; [9]; [16]; [17].

Проблематика забезпечення воєнної безпеки України тісно пов’язана із забезпеченням воєнно-економічної безпеки, адже обидва ці напрями взаємопов’язані [10]. Військові дії безпосередньо впливають на інвестиційний клімат, виробничі потужності та логістичні ланцюги, що в цілому створює ризики для економіки. Відповідно управління воєнно-економічними ресурсами в умовах війни потребує особливої уваги до захисту критичних галузей. Сучасні методики оцінювання рівня воєнної небезпеки дозволяють враховувати не лише військові, а й соціально-економічні чинники, що посилює комплексність підходу. Оцінка ризиків має бути оперативною та динамічною, що дасть змогу ухвалювати своєчасні управлінські рішення. Цей процес вимагає тісної співпраці між військовими та економічними структурами держави [8]; [13]; [18]; [19].

Значну роль у підтримці воєнно-економічної безпеки відіграє міжнародне співробітництво, зокрема з країнами Європейського Союзу. Інтеграція в європейський оборонно-промисловий простір створює додаткові можливості для підвищення обороноздатності та воєнно-економічної стабільності. Водночас це потребує узгодження нормативно-правової бази та адаптації національних стандартів до європейських. Міжнародна підтримка в оборонній сфері допомагає посилити ресурси для забезпечення безпеки країни. Однак для ефективної взаємодії необхідно також підвищувати рівень внутрішньої економічної стабільності. Цей баланс між зовнішніми та внутрішніми чинниками є ключовим у стратегії воєнно-економічної безпеки [16]; [20]-[22].

Важливим елементом у системі національної безпеки є державне управління економічною безпекою, що ґрунтується на теоретичних засадах і практичних інструментах. Ефективне управління потребує чіткого визначення пріоритетів, системи моніторингу і аналізу загроз. Також потрібно інтегрувати різні рівні управління – від місцевого до державного – для координації дій у сфері безпеки. Крім того, важливо враховувати специфіку воєнного стану, що змінює пріоритети та структуру управління. Адміністративні механізми мають бути гнучкими і швидко адаптуватися до змінної ситуації. Це дозволить своєчасно реагувати на нові виклики та мінімізувати їхній вплив [1]; [5]; [11]; [15]; [23].

Як зазначає В. Коваль, аналіз військових і економічних загроз свідчить про необхідність розвитку системи оборонних ресурсів, що є важливою складовою забезпечення воєнної безпеки [8]. Сучасні підходи до управління ресурсами передбачають їх ефективне розподілення та раціональне використання в умовах

обмеженості. Особливо важливою є прозорість та контроль над використанням ресурсів для запобігання корупційним ризикам. В. Горбулін підкреслює, що воєнно-економічна безпека в таких умовах не може бути забезпечена без чіткого планування і координації оборонних зусиль [15]. Відповідні механізми мають передбачати оцінку ефективності та постійне оновлення планів. Такий системний підхід дозволить зберегти баланс між військовими потребами та воєнно-економічною стабільністю.

Одним із викликів є гібридна агресія, що поєднує військові дії з економічним, інформаційним і політичним тиском. У таких умовах традиційні методи забезпечення воєнно-економічної безпеки вимагають суттєвих коректив. Необхідно розробляти комплексні моделі, які враховують мультидисциплінарний характер загроз і дозволяють швидко адаптувати стратегії. Крім того, важливо впроваджувати нові технології моніторингу та аналізу інформації. Це забезпечує своєчасне виявлення потенційних загроз та їхню нейтралізацію. Тільки комплексний підхід дозволить зберегти стійкість економіки і безпеку держави в цілому [3]; [13].

Іноземні підходи до оцінювання воєнно-економічної безпеки грунтуються на комплексних методиках, що поєднують економічний аналіз з безпековим контекстом. Зокрема, у країнах НАТО застосовують системний підхід до аналізу ресурсів, який враховує як фінансові, так і людські, технологічні та матеріальні складові обороноздатності [6]. Акцент робиться на прогнозуванні ризиків, що можуть впливати на економічну стабільність держави в умовах конфліктів. Британська національна стратегія безпеки підкреслює необхідність інтеграції економічних показників у загальну систему оцінювання безпеки для забезпечення оперативного реагування. Цей підхід дозволяє більш гнучко адаптуватися до змін у глобальному безпековому середовищі та враховувати довгострокові тенденції. Водночас у зарубіжних дослідженнях значну увагу приділяють застосуванню математичних моделей і сценарного аналізу для передбачення можливих кризових ситуацій [7]; [24].

Вітчизняні дослідники також розробляють комплексні моделі оцінки воєнно-економічної безпеки, адаптовані до специфіки національного контексту. Зокрема М. Биченков [9] пропонує інтегровану модель, що поєднує економічні, військові та політичні чинники з урахуванням сучасних викликів воєнного часу. Такі моделі забезпечують системний аналіз загроз та вразливостей, що виникають у результаті військових дій та економічних санкцій. Дослідження О. Семененка [1] фокусуються на індикаторах воєнно-економічної стабільності, які можна оперативно вимірювати та прогнозувати, що сприяє підвищенню ефективності державного управління. Цей підхід передбачає оцінку логістичних можливостей, фінансової стійкості та ресурсної бази оборонних структур. Водночас українські науковці В. Коваль, А. Тристан та ін. визнають необхідність інтеграції досвіду міжнародних партнерів для удосконалення власних методик [8].

Особливістю українських підходів є значна увага до контексту гібридної війни, що накладає специфічні вимоги на систему оцінювання безпеки. Я. Базилюк, С. Давиденко та Д. Венцковський [25] підкреслюють, що в умовах гібридної агресії важливо не лише враховувати традиційні економічні параметри, а й інформаційні та політичні аспекти, що впливають на стійкість держави. Аналіз ризиків передбачає оцінку впливу санкцій, блокад і кібератак, що суттєво ускладнює прогнозування. Застосування мультидисциплінарних підходів допомагає створити більш адекватну картину сучасної безпеки. Такий досвід є важливим для побудови адаптивних моделей, здатних враховувати динаміку військових конфліктів. Водночас підкреслюється роль національної економічної стабільності як фундаменту воєнної безпеки [2].

Закордонні практики оцінювання безпеки часто базуються на застосуванні таксономічних методів, що дозволяють систематизувати та ранжувати потенційні загрози. С. Газонянц, П. Грицай та О. Шапран [13] пропонують методику, що передбачає комплексну класифікацію факторів воєнної небезпеки за допомогою статистичних і комп'ютерних інструментів. Це сприяє підвищенню точності прогнозування і своєчасному виявленню кризових тенденцій. О. Соломицький наголошує, що в міжнародній практиці велика увага приділяється моделюванню сценаріїв розвитку подій із залученням експертних оцінок [19]. Крім того, інтеграція геополітичного аналізу з воєнно-економічними індикаторами розширює можливості прогнозування та планування оборонних заходів. Такий підхід забезпечує більш цілісне бачення безпекової ситуації [10].

Вітчизняні методики також використовують комплексний підхід, але з більшим акцентом на управлінські аспекти державної політики. З. Гбур [5] визначає державне управління економічною безпекою як ключовий елемент забезпечення стійкості національної оборони. Це включає систематичний моніторинг економічних параметрів, оцінку потенціалу оборонної промисловості та координацію з іншими секторами безпеки. Активне впровадження стратегічного планування, за словами В. Горбуліна та А. Качинського [15], сприяє узгодженню економічних ресурсів із потребами військового сектору. Важливим є також аналіз зовнішніх факторів, що впливають на внутрішню безпеку, таких як міжнародні санкції та геополітичні ризики. Такий підхід підвищує здатність держави до оперативного реагування на виклики сучасності.

Порівняльний аналіз показує, що іноземні країни більш широко використовують цифрові технології та великі дані для оцінювання безпеки, що дозволяє більш швидко реагувати на зміни. Українські науковці, зокрема Д. Кошиков [12], вказують на необхідність розвитку відповідної інфраструктури для збирання та оброблення інформації. Це особливо актуально в умовах воєнного конфлікту, коли ситуація може змінюватися миттєво. Водночас вітчизняні розробки С. Марчевського, Н. Моргуна, О. Шевчука спрямовані на оптимізацію методів аналітичної роботи, зокрема шляхом залучення міждисциплінарних команд [22]. Удосконалення цих процесів дозволить підвищити якість ухвалення управлінських рішень у сфері безпеки. Відповідність сучасним стандартам є важливою складовою реформування системи національної безпеки України.

Питання прогнозування воєнно-економічної безпеки вимагає використання інтегрованих моделей, які здатні враховувати взаємозв'язок політичних, економічних і військових чинників. О. Іляш та П. Блохін [18] акцентують на необхідності оцінки впливу збройних конфліктів на регіональну економіку, особливо у тимчасово окупованих територіях. Прогнозування в таких умовах має враховувати не лише безпосередні втрати, а й довгострокові соціально-економічні наслідки. Це дозволяє створювати більш реалістичні сценарії розвитку подій і розробляти ефективні заходи реагування. В. Богданович зауважує, що в зарубіжній практиці широко застосовуються моделі кризового менеджменту, що дають змогу адаптувати стратегії у реальному часі [14]. Такий підхід є перспективним для України в контексті постійних викликів безпеці.

Аналіз наявних методик свідчить, що як закордонний, так і вітчизняний досвід мають суттєві переваги та недоліки, які потребують інтеграції для підвищення ефективності. Українські розробки часто краще враховують специфіку внутрішніх ризиків і воєнного конфлікту, тоді як міжнародні забезпечують більш глибокий теоретичний та технологічний базис. Поєднання цих підходів дозволить створити більш універсальні й адаптивні інструменти оцінки. Крім того, розвиток міжнародної співпраці та обмін досвідом сприятимуть удосконаленню методик і підвищенню обороноздатності

держави. Важливо також розвивати систему моніторингу та своєчасного реагування на нові загрози, що виникають у воєнно-економічній сфері. Цей комплексний підхід є ключем до забезпечення стійкості національної безпеки в умовах сучасних викликів [21].

У таблиці 1 наведено порівняльний аналіз основних підходів до оцінювання та прогнозування рівня воєнно-економічної безпеки держави на основі закордонного та вітчизняного досвіду, що дозволяє виокремити ключові методологічні та практичні відмінності між ними.

Таблиця 1. Порівняльний аналіз підходів до оцінювання та прогнозування рівня воєнно-економічної безпеки: закордонний та вітчизняний досвід

Параметр	Закордонний досвід	Вітчизняний досвід
Основний підхід	Системний підхід із застосуванням комплексного аналізу ресурсів, ризиків та стратегічних загроз	Комплексний підхід із урахуванням військово-політичних, економічних та інформаційних загроз
Методи оцінювання	Використання математичних моделей, сценарного аналізу, методів великої кількості даних (Big Data)	Інтегровані методики, що поєднують експертні оцінки, таксономічні та статистичні методи
Основні показники	Фінансово-економічні ресурси, технологічний рівень, оборонні потужності, людський капітал	Фінансова стійкість, логістична забезпеченість, оборонний потенціал, адаптивність до гібридних загроз
Прогнозування	Моделювання декількох сценаріїв розвитку подій з урахуванням зовнішніх і внутрішніх факторів	Оцінка впливу військових дій, санкцій, політичної нестабільності з використанням експертних та аналітичних методів
Технології та інструменти	Штучний інтелект, системи підтримки ухвалення рішень, аналітика великих даних	Оперативний аналіз ризиків, воєнно-економічні прогнози, інструменти оцінки кризових сценаріїв
Основні виклики	Швидкі зміни глобальної безпеки, нові технології ведення війни, кіберзагрози	Гібридна війна, економічна нестабільність, інформаційні та кіберзагрози
Приклади країн	США, Велика Британія, НАТО, країни ЄС	Україна, з урахуванням поточної військової агресії та економічних викликів
Роль міжнародної підтримки	Активна участь у системах колективної безпеки, обмін інформацією, координація ресурсів	Важлива роль зовнішньої допомоги та кооперації із західними партнерами
Особливості впровадження	Висока технологічність, широке застосування цифрових технологій	Орієнтація на швидку адаптацію та інтеграцію в систему національної безпеки
Перспективи розвитку	Розширення застосування штучного інтелекту та автоматизації аналізу безпекових загроз	Посилення ролі аналітики та прогнозування у реальному часі з урахуванням нових гібридних загроз

У таблиці 2 наведено порівняльний аналіз основних методів оцінювання воєнно-економічної безпеки, що застосовуються у вітчизняній та зарубіжній практиці, з виділенням їх сильних і слабких сторін. Аналіз сильних та слабких сторін цих підходів дає змогу краще зрозуміти їх потенціал та обмеження.

Вітчизняні методи, зокрема кількісний аналіз, мають перевагу у врахуванні специфіки національної економіки та оборонної сфери. Це дозволяє формувати оцінки, які максимально відповідають реальним умовам країни. Водночас обмеженість індикаторів і недостатня їх актуалізація створюють ризик отримання застарілої або неповної інформації. Метод експертної оцінки, що широко застосовується в Україні, дозволяє включати в аналіз якісні аспекти, що важко формалізувати. Проте через

суб'єктивність оцінок та залежність від досвіду експертів результати можуть бути нестабільними та варіюватися залежно від обраної експертної групи.

Таблиця 2. Порівняння методів оцінювання воєнно-економічної безпеки держави: вітчизняні та зарубіжні підходи

Метод	Сильні сторони	Слабкі сторони
Вітчизняний метод кількісного аналізу	Врахування специфіки національної економіки та оборони	Обмежена кількість індикаторів, які часто не оновлюються
Вітчизняний метод експертної оцінки	Можливість врахування якісних аспектів безпеки	Суб'єктивність оцінок, залежність від кваліфікації експертів
Закордонний метод системного аналізу	Комплексний підхід із використанням багатьох показників	Висока складність та вартість впровадження
Закордонний метод моделювання ризиків	Гнучкість і адаптивність до різних сценаріїв	Не завжди підходить для специфічних національних умов

Зарубіжні підходи, такі як метод системного аналізу, відзначаються комплексністю та широким використанням різноманітних показників. Такий підхід забезпечує глибокий та всебічний аналіз безпекових процесів, але його впровадження потребує значних ресурсів та спеціалізованих знань. Метод моделювання ризиків характеризується високою гнучкістю, що дає змогу адаптувати оцінку до різних сценаріїв розвитку подій. Однак цей підхід не завжди може врахувати унікальні національні особливості, що обмежує його ефективність у певних контекстах.

Отже, кожен із розглянутих методів має свої переваги й недоліки. Вітчизняні моделі краще пристосовані до національних умов, але потребують модернізації і розширення інструментарію. Закордонні методи більш універсальні та гнучкі, проте вимагають значних ресурсів і адаптації до локальних реалій. Оптимальним шляхом є інтеграція найкращих практик з обох підходів для створення ефективної системи оцінювання воєнно-економічної безпеки, здатної своєчасно реагувати на сучасні виклики.

З метою комплексного аналізу підходів до оцінювання рівня воєнно-економічної безпеки доцільним є застосування SWOT-методології. Вона дозволяє виявити сильні та слабкі сторони кожного з методів, а також можливості їх подальшого вдосконалення та потенційні загрози при практичному застосуванні. Такий аналіз сприяє обґрунтованому вибору або поєднанню підходів для конкретних умов безпеки держави (таблиця 3).

Як видно з таблиці 3, кожен метод має свої переваги й обмеження. Кількісні підходи забезпечують точність, але потребують якісної статистики. Експертні оцінки враховують специфіку ситуації, однак страждають від суб'єктивності. Системний аналіз забезпечує цілісність розгляду, але є складним в реалізації. Моделювання ризиків зосереджене на попередженні загроз, тоді як комбіновані підходи дозволяють досягти балансу, хоча і потребують значних ресурсів. Вибір конкретного підходу залежить від контексту, ресурсного забезпечення та стратегічних цілей державної політики безпеки.

Підсумовуючи, воєнно-економічна безпека України у воєнний час потребує системного підходу, який передбачає прогнозування загроз, ефективне управління ресурсами, міжнародну співпрацю та розвиток методик оцінювання. Важливо, щоб усі ці компоненти працювали у взаємозв'язку, адаптуючись до швидкозмінних умов воєнного конфлікту [12]. Забезпечення такої цілісності системи є запорукою не лише стабільності, а й подальшого розвитку України [15]. Особливу увагу слід приділяти розвитку людського потенціалу та технологічних інновацій. Збалансована стратегія дасть змогу

мінімізувати економічні втрати і підвищити рівень національної безпеки [22]. Тільки на основі таких підходів Україна зможе ефективно протистояти зовнішнім і внутрішнім викликам.

Таблиця 3. SWOT-аналіз методів оцінювання воєнно-економічної безпеки

Метод	Сильні сторони (Strengths)	Слабкі сторони (Weaknesses)	Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
Кількісний аналіз	Висока точність за умови якісних даних; формалізація показників для порівняння між країнами	Ігнорування контексту та людського фактора; уразливість до статистичних похибок	Розвиток Big Data та аналітики; автоматизація процесів оцінювання	Нестача відкритих даних у воєнний період; можливі маніпуляції цифрами
Експертна оцінка	Можливість швидкої реакції; гнучкість у врахуванні політичних та соціальних змін	Висока суб'єктивність; залежність від репутації експертів	Міжнародна співпраця експертів; комбінування з кількісними методами	Людський фактор, емоційність; вплив політичних інтересів
Системний аналіз	Інтеграція багатьох сфер (економіка, безпека, демографія); моделювання сценаріїв розвитку ситуації	Складність розроблення моделей; високі обчислювальні вимоги	Впровадження штучного інтелекту; створення динамічних систем моніторингу	Ризик спрощень у моделюванні; складність адаптації до нових загроз
Моделювання ризиків	Акцент на прогнозування загроз; виявлення критичних точок системи	Потребує точного обліку чинників; ризик хибних сценаріїв	Розвиток сценарного аналізу; інтеграція з GIS та цифровими картами	Зміна вихідних умов веде до помилок; модель може втратити актуальність
Комбіновані підходи	Найбільш комплексний і адаптивний; зниження похибки шляхом крос-перевірки	Висока складність реалізації – Необхідність кваліфікованих кадрів	Підвищення достовірності оцінок; гнучке використання в кризових умовах	Висока вартість реалізації; неузгодженість даних із різних джерел

Обговорення (Discussions)

В умовах гібридної війни та збройної агресії проти України актуалізується потреба у вдосконаленні методів оцінювання та прогнозування рівня воєнно-економічної безпеки. Вітчизняні дослідники акцентують( ) на важливості адаптації наявних методичних підходів до сучасного контексту загроз, що динамічно змінюються. Наприклад, у роботі С. Газонянца та ін. обґрунтовано застосування таксономічних методів для оцінювання рівня воєнної небезпеки, що дозволяє сформувати кількісні індикатори загроз та ризиків [13].

Водночас необхідність врахування багатовимірності безпекового середовища зумовлює використання комплексних моделей. У цьому контексті важливою є розробка М. Биченкова, що пропонує інтегративний підхід до моделювання воєнно-економічної безпеки на основі взаємозв'язку економічних та воєнних чинників [9]. Цей підхід дозволяє забезпечити цілісне розуміння загроз та визначити критичні зони економічної вразливості держави. Крім того, методичні розробки В. Башинського та колег дозволяють прогнозувати джерела воєнних

загроз із використанням інструментів ситуаційного аналізу [3], що підвищує ефективність управлінських рішень у сфері безпеки.

Іноземний досвід також свідчить про перевагу інтегрованих стратегій безпеки. Зокрема, у Національній стратегії Великої Британії наголошується на взаємозв'язку економічних, політичних та воєнних чинників у системі національної безпеки [7] НАТО, зі свого боку, активно застосовує економічний аналіз для оцінювання потенціалу держав-членів та рівня їхньої обороноздатності [6]. Ці підходи ґрунтуються на системному моніторингу індикаторів економічної стійкості та наявності стратегічних резервів, що є актуальним і для України в умовах довготривалої війни.

Попри наявність значного наукового доробку, вітчизняна система прогнозування воєнно-економічної безпеки все ще стикається з проблемами методологічної несумісності та фрагментарності. Наприклад, у дослідженні О. Семененка та ін. відзначається, що більшість наявних моделей ґрунтуються на статистичних даних мирного часу, що не враховують специфіку воєнного стану [1]. Крім того, як зауважує Д. Кошиков, для ефективного впровадження зарубіжних підходів в українських реаліях необхідна адаптація з урахуванням політичної, економічної та соціальної нестабільності [12].

Отже, обговорення свідчить про необхідність синтезу національного і зарубіжного досвіду з метою створення уніфікованої методології оцінювання та прогнозування воєнно-економічної безпеки. Цей підхід дозволить не лише підвищити стійкість національної безпекової системи до зовнішніх і внутрішніх загроз, а й створити ефективний інструмент стратегічного планування в умовах невизначеності. Подальші дослідження мають бути спрямовані на формалізацію індикаторів ризиків та створення динамічних моделей, які враховують як воєнно-політичні сценарії, так і економічні тренди.

Висновок (Conclusion)

Аналіз наявних підходів до оцінювання та прогнозування рівня воєнно-економічної безпеки свідчить про багатогранність проблематики та потребу в комплексному підході до формування відповідної державної політики. Вітчизняні дослідники акцентують( ) на необхідності врахування як економічних, так і воєнно-політичних чинників у контексті постійно змінюваного безпекового середовища. У цьому контексті особливого значення набуває розробка адаптивних методик та моделей, здатних оперативно реагувати на новітні виклики та загрози.

Закордонний досвід, зокрема підходи, застосовувані у НАТО та країнах ЄС, демонструє переваги стратегічного планування, аналітичного моделювання та міжвідомчої взаємодії у сфері воєнно-економічної безпеки. Такі підходи можуть бути частково імплементовані в українські реалії за умови врахування національної специфіки, зокрема загрози широкомасштабної війни та обмеженості ресурсів.

Особливу цінність становлять розробки щодо методик прогнозування джерел воєнних загроз, побудовані на системному аналізі та використанні таксономічних методів. Вони створюють підґрунтя для підвищення ефективності рішень у сфері оборонного планування та економічного управління в умовах воєнного стану.

Вітчизняні науковці також наголошують на потребі в інституціоналізації системи оцінювання воєнно-економічної безпеки, яка б поєднувала державні, академічні та оборонні структури в єдину аналітичну мережу. Лише така інтеграція може забезпечити ефективне прогнозування загроз і формування превентивних стратегій.

Отже, забезпечення належного рівня воєнно-економічної безпеки України вимагає синтезу кращих національних і міжнародних практик, удосконалення нормативно-методичної бази, а також формування гнучкої системи стратегічного реагування. Перспективним напрямом подальших досліджень є побудова динамічних моделей, які дозволять не лише

оцінювати поточний стан, а й прогнозувати довгострокові сценарії розвитку подій з урахуванням багатофакторного ризику.

Рекомендації (Recommendations)

Для підвищення ефективності управління воєнно-економічною безпекою в Україні доцільно розробити єдину інтегровану методику оцінювання, яка передбачатиме як кількісні, так і якісні індикатори. Така методика має враховувати специфіку гібридних загроз, динаміку зовнішньої агресії та вплив внутрішньоекономічних чинників. Створення відповідного інструментарію сприятиме своєчасному виявленню критичних дисбалансів та ухваленню превентивних рішень.

Необхідно розробити ефективну систему координації між державними органами, яка б дозволила уникати дублювання функцій та забезпечити цілісне управління воєнно-економічною безпекою. Така система має ґрунтуватися на чітко визначених повноваженнях, стандартизованих процедурах взаємодії та прозорих механізмах контролю. Забезпечення ефективної комунікації між органами виконавчої влади, силовими структурами та регіональними адміністраціями дозволить оперативно реагувати на нові виклики та загрози.

Особливу увагу слід приділяти вдосконаленню законодавчої бази у сфері воєнно-економічної безпеки. На сьогодні багато нормативних актів є застарілими або не відповідають сучасним умовам війни та глобалізаційних викликів. Доцільно провести системний аудит чинного законодавства та гармонізувати його з європейськими стандартами, забезпечивши при цьому правову гнучкість у кризових ситуаціях.

Важливо також розширити інструменти стратегічних комунікацій, які спрямовані на формування суспільної стійкості. Населення має бути проінформоване про основні загрози, напрями державної політики у сфері безпеки та механізми власної участі у її забезпеченні. Це сприятиме зростанню довіри до інституцій та мобілізації громадянського потенціалу на підтримку обороноздатності держави.

В умовах тривалого військового конфлікту особливої актуальності набуває розвиток воєнної економіки як окремого напряму економічної політики. Йдеться про стимулювання внутрішнього виробництва озброєння, модернізацію оборонно-промислового комплексу, розвиток подвійних технологій та локалізацію виробничих потужностей. Такий підхід дозволить зменшити залежність від імпорту та забезпечити потреби Збройних Сил України у стратегічній перспективі.

Доцільно розробити регіональні програми зміцнення безпеки, які враховуватимуть особливості прикордонних територій, зон підвищеної загрози та тимчасово окупованих регіонів. Такий децентралізований підхід дозволить адаптувати загальнодержавну політику до локальних умов і підвищити ефективність реалізації заходів безпеки на місцях.

Варто налагодити системну взаємодію з вітчизняним бізнесом, зокрема шляхом запровадження державно-приватного партнерства у сфері безпеки. Бізнес-структури можуть брати участь у забезпеченні критичної інфраструктури, кіберзахисті, логістиці та фінансуванні оборонних ініціатив. Для цього потрібно створити стимули та гарантії участі приватного сектору в реалізації безпекових програм.

У перспективі необхідно ініціювати створення Національної стратегії воєнно-економічної безпеки, яка б охоплювала всі ключові напрями: оборону, економіку, інфраструктуру, енергетику, інформаційний простір. Такий стратегічний документ має бути результатом консолідованої роботи всіх гілок влади, наукового середовища, громадянського суспільства та міжнародних партнерів, із чітким визначенням пріоритетів, ресурсів і механізмів контролю за її реалізацією.

Використані джерела

1. Семененко, О., Бойко, Р., Воронченко, І., & Таран, О. (2023). Оцінювання рівня воєнно-економічної безпеки країн світу та України. *Збірник наукових праць Центру воєнно-стратегічних досліджень ЗС України*, 2(79), 62–72. https://znp-cvsd.nuou.org.ua/article/view/267215.
2. Барановський, О. І. (2004). *Фінансова безпека в Україні (методологія оцінки та механізм забезпечення)*. Київ: Київський національний торговельно-економічний університет.
3. Башинський, В. Г., Клят, Ю. О., & Тристан, А. В. (2022). Методичний підхід до прогнозування джерел воєнних загроз для забезпечення воєнної безпеки України. *Теорія і практика управління соціальними системами*, (2), 13–21. https://dndivsovt.com/index.php/ts/article/view/487.
4. Бабець, І. Г. (2013). Концептуальні засади стратегії економічної безпеки інтеррегіонального співробітництва України з країнами ЄС. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*, (1), 3–13.
5. Гбур, З. В. (2018). *Державне управління економічною безпекою України: теорія та практика*. Кам'янець-Подільський: ТОВ «Друкарня «Рута».
6. NATO. (n.d.). Economic analysis at NATO. http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_400.htm.
7. HM Government. (2010). A strong Britain in an age of uncertainty: The national security strategy. Ministry of Defence of the United Kingdom. http://www.official-documents.gov.uk.
8. Коваль, В. В., Тристан, А. В., Скуріневська, Л. В., & Щерблюк, С. Л. (2023). Моделі та методи в управлінні оборонними ресурсами: монографія. Київ: Генеральний штаб Збройних Сил України.
9. Биченков, М. В. (2022). *Комплексна модель економічної безпеки України* (магістерська дисертація). КПІ ім. Ігоря Сікорського. https://ela.kpi.ua/items/4cf5f20a-afe6-4d9a-bad6-8ba88a0fd20d.
10. Богданович, В., Муженко, В., & Луцький, О. (n.d.). Концепція забезпечення воєнної безпеки України на основі оцінювання та прогнозування ризиків реалізації кризових сценаріїв. *Збірник наукових праць. Серія: Військові та технічні науки НАДПСУ*, 4–19.
11. Актуальні виклики та загрози економічній безпеці України в умовах воєнного стану. (2023). *Національний інститут стратегічних досліджень*. https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitychni-dopovidi/aktualni-vyklyky-ta-zahrozyekonomichniy-bezpetsi-ukrayiny-v.
12. Кошиков, Д. О. (2021). Зарубіжний досвід оцінювання економічної безпеки: основні підходи та можливості для України. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*, 3(94), 75–83. https://dspace.univd.edu.ua/items/119140b9-6be2-4875-a8f8-0d4e477ab5d1.
13. Газонянц, С. Ю., Грицай, П. М., & Шапран, О. О. (2019). Загальні положення методики оцінювання рівня воєнної небезпеки на основі таксономічних методів. *Сучасні інформаційні технології у сфері безпеки та оборони*, 34(1), 29–36. https://doi.org/10.33099/2311-7249/2019-34-1-29-36.
14. Богданович, В. Ю. (2003). *Воєнна безпека України: методологія дослідження та шляхи забезпечення*. Київ: Тираж.
15. Горбулін, В. П., & Качинський, А. Б. (2023). *Стратегічне планування: вирішення проблем національної безпеки*. Київ: НІСД.
16. Коваленко, Т. (2022). *Роль міжнародної підтримки в забезпеченні обороноздатності України*. Київ: Видавництво Національної академії наук України.
17. Болтян, О. (2023, June 27). Світ озброюється: три фактори, що вплинуть на глобальну та українську економіки. https://zn.ua/ukr/macroeconomics/svit-ozbrojujetsja-tri-faktori-shcho-

vplinut-na-hlobalnu-ta-ukrajinsku-ekonomiki.html.
18. Іляш, О. І., & Блохін, П. В. (2021). Емпіричне оцінювання впливу збройного конфлікту на стан економічної безпеки тимчасово окупованих Донецької та Луганської областей. http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2021/4_2021/5.pdf.
19. Соломицький, О. І. (кер.). (2024). *Імовірні сценарії та прогнозування дій російської федерації у війні на період до 2027 року: звіт про оперативне завдання (заключний)*. ЦНДІ ЗС України.
20. Горбулін, В. П., Шеховцев, В. С., & Шевцов, А. І. (2015). Входження ОПК України в європейський оборонно-промисловий простір. *Стратегічні пріоритети*, (4), 5–11.
21. Центр досліджень армії, конверсії та роззброєння. (n.d.). *Потенціали співробітництва України з ЄС у сфері безпеки*. https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=3c38095e-4b0b-26e6.
22. Марчевський, С. В., Моргун, Н. С., & Шевчук, О. О. (2023). Зарубіжний досвід забезпечення економічної безпеки держави правоохоронними органами. *Вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*, 73(1), 102–108. https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/268579.
23. Богма, О. С. (2016). Діалектика та синергетика у дослідженні категорій “безпека” та “економічна безпека”. *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*, (4)1, 7–10.
24. Мунтіян, В. І. (1998). *Економіка та оборонні витрати: аналіз зарубіжних досліджень і український шлях розвитку*. Київ: Науково-дослідний фінансовий інститут при Міністерстві фінансів України.
25. Базилюк, Я. Б., Давиденко, С. В., & Венцковський, Д. Ю. (2017). *Економічна безпека України в умовах гібридної агресії: аналітична доповідь*. Київ: НІСД.

References

1. Semenenko, O., Boiko, R., Voronchenko, I., & Taran, O. (2023). Assessment of the level of military-economic security of countries around the world and Ukraine. *Collection of Scientific Works of the Center for Military-Strategic Studies of the Armed Forces of Ukraine*, *2*(79), 62–72. https://znp-cvsd.nuou.org.ua/article/view/267215.
2. Baranovs'kyi, O. I. (2004). *Financial security in Ukraine (assessment methodology and assurance mechanism)*. Kyiv: Kyiv National University of Trade and Economics.
3. Bashynskyi, V. H., Kliat, Yu. O., & Trystan, A. V. (2022). Methodological approach to forecasting sources of military threats for ensuring military security of Ukraine. *Theory and Practice of Social Systems Management*, (2), 13–21. https://dndivsovt.com/index.php/ts/article/view/487.
4. Babets, I. H. (2013). Conceptual foundations of the economic security strategy for interregional cooperation between Ukraine and EU countries. *Scientific Bulletin of Lviv State University of Internal Affairs. Economic Series*, (1), 3–13.
5. Hbur, Z. V. (2018). *State management of economic security of Ukraine: theory and practice*. Kamianets-Podilskyi: Ruta Printing House LLC.
6. NATO. (n.d.). Economic analysis at NATO. http://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_400.htm.
7. HM Government. (2010). *A strong Britain in an age of uncertainty: The national security strategy*. Ministry of Defence of the United Kingdom. http://www.official-documents.gov.uk.
8. Koval, V. V., Trystan, A. V., Skurinevska, L. V., & Shcherbliuk, S. L. (2023). *Models and methods in defense resource management: monograph*. Kyiv: General Staff of the Armed Forces of Ukraine.
9. Bychenkov, M. V. (2022). *Comprehensive model of economic security of Ukraine* (Master's thesis). Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute. https://ela.kpi.ua/items/4cf5f20a-afe6-4d9a-

bad6-8ba88a0fd20d.
10. Bohdanovych, V., Muzhenko, V., & Lutskyi, O. (n.d.). Concept of ensuring military security of Ukraine based on assessing and forecasting risks of crisis scenarios implementation. *Collection of Scientific Works. Series: Military and Technical Sciences of NADPSU*, 4–19.
11. *Current challenges and threats to economic security of Ukraine in conditions of martial law*. (2023). National Institute for Strategic Studies. https://niss.gov.ua/publikatsiyi/analitychni-dopovidi/aktualni-vyklyky-ta-zahrozyekonomichniy-bezpetsi-ukrayiny-v.
12. Koshykov, D. O. (2021). Foreign experience in assessing economic security: main approaches and opportunities for Ukraine. *Bulletin of Kharkiv National University of Internal Affairs, 3*(94), 75–83. https://dspace.univd.edu.ua/items/119140b9-6be2-4875-a8f8-0d4e477ab5d1.
13. Hazoniants, S. Yu., Hrytsai, P. M., & Shapran, O. O. (2019). General provisions of the methodology for assessing the level of military danger based on taxonomic methods. *Modern Information Technologies in Security and Defense*, *34*(1), 29–36. https://doi.org/10.33099/2311-7249/2019-34-1-29-36.
14. Bohdanovych, V. Yu. (2003). *Military security of Ukraine: research methodology and ways of ensuring*. Kyiv: Tyrazh.
15. Horbulin, V. P., & Kachynskyi, A. B. (2023). *Strategic planning: solving national security problems*. Kyiv: NISD.
16. Kovalenko, T. (2022). *The role of international support in ensuring Ukraine's defense capability*. Kyiv: Publishing House of the National Academy of Sciences of Ukraine.
17. Boltyan, O. (2023, June 27). *The world is arming: three factors that will affect the global and Ukrainian economies*. https://zn.ua/ukr/macroeconomics/svit-ozbrojujetsja-tri-faktori-shcho-vplinut-na-hlobalnu-ta-ukrajinsku-ekonomiki.html.
18. Iliash, O. I., & Blokhin, P. V. (2021). *Empirical assessment of the impact of armed conflict on the economic security of the temporarily occupied Donetsk and Luhansk regions*. http://www.econom.stateandregions.zp.ua/journal/2021/4_2021/5.pdf.
19. Solomytskyi, O. I. (superv.). (2024). *Probable scenarios and forecasting of the actions of the Russian Federation in the war for the period until 2027: report on the operational task (final)*. CSDI AF of Ukraine.
20. Horbulin, V. P., Shekhovtsev, V. S., & Shevtsov, A. I. (2015). Ukraine's defense industry integration into the European defense-industrial space. *Strategic Priorities*, (4), 5–11.
21. Center for Army, Conversion and Disarmament Studies. (n.d.). *Potentials of Ukraine's cooperation with the EU in the security sphere*. https://www.kas.de/c/document_library/get_file?uuid=3c38095e-4b0b-26e6.
22. Marchevskyi, S. V., Morhun, N. S., & Shevchuk, O. O. (2023). Foreign experience in ensuring economic security of the state by law enforcement agencies. *Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Law*, *73*(1), 102–108. https://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/268579.
23. Bohma, O. S. (2016). Dialectics and synergetics in the study of categories "security" and "economic security". *Economic Bulletin of Zaporizhzhia State Engineering Academy, (4)1*, 7–10.
24. Muntian, V. I. (1998). *Economy and defense expenditures: analysis of foreign research and Ukrainian path of development*. Kyiv: Research Financial Institute under the Ministry of Finance of Ukraine.
25. Bazyliuk, Ya. B., Davydenko, S. V., & Ventskovskyi, D. Yu. (2017). *Economic security of Ukraine in conditions of hybrid aggression: analytical report*. Kyiv: NISD.

The Central Research institute
of the Armed Forces of Ukraine

Military Science. Vol. 3 No. 2 (2025)

Analysis of Existing Approaches to Assessing and Forecasting the Level of Military-Economic Security of the State: Foreign and Domestic Experience

Ivan Havryliuk
Candidate of Military Sciences, Senior Researcher
First Deputy Minister of Defence of Ukraine
Ministry of Defence of Ukraine
e-mail: ivan_havryliuk@ukr.net
ORCID: 0000-0002-3514-0738

Abstract. The relevance of studying approaches to assessing and forecasting the level of military-economic security of the state is due to the growth of global threats, hybrid wars and economic pressure, which transform traditional ideas about national security. In this context, a comparative analysis of foreign and domestic experience becomes particularly important, as it allows for the identification of effective methodological approaches and tools to strengthen the state's security potential. The study of international practices allows us to adapt proven models of ensuring military-economic security to Ukrainian realities, increasing the state's ability to respond to threats in a timely manner and ensure stability in critical conditions.

The methodological basis of the study was the systemic, functional, strategic, institutional, dialectical and interdisciplinary approaches. Scenario modeling, indicative monitoring, empirical methods (content analysis, statistical analysis, comparative studies) were used for the analysis. This provided a comprehensive vision of the structure of military-economic security and the factors affecting its stability.

The purpose of the article is to analyze existing approaches to assessing and forecasting the level of military-economic security of Ukraine in the conditions of a transformational economy and prolonged military aggression. In addition, to identify the main threats, determine structural imbalances and justify the feasibility of creating an integrated system of military-economic security management based on strategic forecasting, innovative development and international cooperation.

The results of the study indicate the feasibility of integrating domestic and foreign experience in assessing and forecasting the level of military-economic security of the state. It was found that Ukrainian models better take into account the realities of hybrid warfare, while international practices are distinguished by technological perfection and methodological structuring. The analysis made it possible to determine the advantages of a systemic approach, multidisciplinary analysis and scenario modeling as the basis for the formation of adaptive strategies of military-economic security.

The conclusions emphasize the need to strengthen the institutional capacity of the state, modernize the legislative framework and establish partnerships with NATO and EU member states. Practical recommendations have been developed to optimize defense spending, stimulate national production and increase the efficiency of the use of international aid.

The practical value of the work lies in the possibility of applying the results of the study in the formation of state policy in the field of national security, the development of strategies for military-economic stability and the adoption of management decisions in conditions of martial law and post-conflict recovery.

Keywords: military-economic security, national security, transformational economy, strategic management, defense-industrial complex, risks, scenario modeling, security policy.